

Kertomus hautaröykkiökaivauksista Isonkyrön Napuen kylän Niemenmaan mäellä Niilo Mäen talon (Napue n:o 6) maalla 28/7 - 3/8 1937 välisenä aikana, jotka maisteri Toivo Vuorela apunaan ylioppilas Esko Sarasmo ja maisteri Hulda Kontturi supritti Vaasan Entiset Lyseolaiset r.y:n (~~ja Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen~~) rahoittamalla kaivausmatkalla Vähän- ja Isonkyrön pitäjissä 5/7 - 4/8 1937. Niemenmaanmäellä tutkittiin kaksi lähellä toisiaan olevaa röykkiötä, maisteri Vuorelan kartassa numeroilla 2 ja 3 merkityt. Tal. kartan mukaan ovat röykkiöt n. 3,4 km Orismalan asemalta WNW-suuntaan. (Päiväk. 1/10 -37, KM 10679, levyt n:o 11368-84).

Niemenmaan mäki on viljelysaukeiden keskellä luode-kaakkoisuuntaan kulkeva kuusimetsän peittämä korkea mäenharjanne, joka luoteispäästään on n. 400 m leveä. Mäen pohjois- ja koillispuolella n. 400 - 500 m:in etäisyydessä on rautatie ja lounaispuolella lähellä mäkeä virtaa Tervajoki.

Röykkiö n:o2. Röykkiö n:o 2:n kaivaus. Kertomukseen liittyy kartat n:o 2-3 ja 5 (7) valokuvaa.

Tämä ensimmäisenä tutkittu röykkiö sijaitsee aivan mäen lounaisreunalla olevalla kapealla muuta mäkeä korkeammalla harjanteella, josta louhikkoinen rinne verraten jyrkästi laskeutuu viljelysalueiden tasolle ja toisella puolen loivemmin mäen keskustaa kohti metsään päin.

Kooltaan röykkiö oli 12 x 11,5 m. Se oli kohtalaisesti samaloitunut, lattean kekomainen n. 1 m korkea ja ehjä, lukuunottamatta kaakkoisreunan läheisyydessä olevaa n. 2 x 3 m:in laajuista kuoppaa, joka kuitenkin ei ulottunut pohjaan saakka. Röykkiön keskiosa oli lievästi notkolla.

Erityistä reunakiveystä röykkiössä ei ollut, eikä myöskään silmäkiveä. Röykkiö oli hyvin erikokoisista kivistä koottu. Alimpana oli kookkaita maakiviä, joiden väliin ja päälle oli tuotu

yleensä suurehkoja irrallisia kiviä. Tämän jonkinlaiselta pohja-kerrokselta vaikuttavan osan päällä kivet olivat jonkinverran pienempiä vaihdellen miehennostannaisista nyrkinkokoisiin. Pinnassa oli runsaasti aivan pieneksi lohkeillutta kiveä. Varsinaista maataytettä ei ollut, vain pinnalta solunutta humusmaata esiintyi kivien lomassa.

Tutkittaessa havaittiin röykkiön eteläosassa n. 2 m päässä reunasta, pohjakivien välissä 3 päällekkäin olevaa laakakiveä. Näistä päällimmäinen oli kooltaan n. 50 x 30 x 6 cm, kapeampi pää röykkiön keskustaan päin. Suunnilleen puoliksi edellisen alla, röykkiön reunaa kohti ulkonevana oli suurin laaoista 60 x 50 x 12 cm ja alin, suunnilleen päällimmäisen kokoinen laaka hieman sivulla ja taaempana.

Kun alin laaka oli poistettu paikoiltaan, oli sen alla pohjahiekan pinnassa huomattavissa palaneita luunsiruja, päällimmäisenä verraten suuria paloja. Melkoisen tiheää luualuetta kaivettaessa löytyi n. 2 cm syvältä sitten hautaröykkiön ainoa esine, turmeltunut pronssinen levy, ehkä partaveitsenä käytetty (KM 10679:1). Luualuetta jatkui vielä n. 10 cm syvemmälle, jolloin tuli vastaan puhdas ja koskematon punertava hiekka. Luualueen laajuus oli n. 30 x 40 cm. Maa oli siinä hieman likaantuneen väristä, kuten pintamaa muuallakin, mutta ei nokista, vaikkakin joitain pieniä hiilensiruja siitä löytyi, kuten muualtakin röykkiön pohjamaasta. Talteen otetun luun määrä oli n. 330 gr.

Laakakivet olivat nähtävästi muodostaneet jonkinlaisen pienen paasiarkun, joka laakojen asemasta päätellen lienee ollut rakennettu siten, että toisena sivuseinänä on ollut laakakivien idänpuoleinen maakivi, toisena seinänä alimpana tavattu laaka. Näiden varassa on kantena nähtävästi ollut laaoista suurin, keskimmäinen. "Arkun" sortuessa päällimmäiseksi jäänyt laaka on ehkä ollut pystyasennossa takaseinänä, jollein se olisi hieman korkeampana "patsaana" kohonnut arkun koillispuolella.

Röykkiö 3. Röykkiö 3:n kaivaus Isonkyrön Napuen kylän Niemenmaan mäellä.
(Kertomukseen liittyy kartat N:o 2 ja 4 ja 5/7) valokuvaa).

Tämä röykkiö sijaitsee samalla harjanteella kuin röykkiö n:o 2, siitä n. 50 m kaakkoon, aivan harjanteen lounaiskulmassa. Paikka on tämän harjanteen ja nähtävästi samalla koko Niemenmaan mäen korkein kohta. Röykkiön länsipuolella laskeutuu mäki verraten loivasti niittyaukean tasoon, ja eteläpuolella n. 5 metriä röykkiön reunasta päättyy harjanne jyrkkään laskuun viitisen metriä alempana olevan notkon tasolle.

Röykkiö n:o 3 oli myös muodoltaan kekomainen n. 1 m korkea, 8 x 7,5 m läpimitaltaan. Se oli kauttaaltaan vahvasti sammaloitunut ja kasvoi katajikkoo. Röykkiö oli jokseenkin ehjä. Keskellä oli pari "aartenkaivajain" tekemää kuopannetta, joista syvempi, vaikka olikin silmäkivien kohdalla, ei ulottunut niihin astikaan. Näistä kuopista oli heiteltä kiviä pohjoisosan puolelle, jossa päällimmäisten kivien alla oli entinen pintasammal.

Röykkiö oli koottu samantapaisista sekasuuruisista kivistä kuin röykkiö n:o 2 ja samoin maatäytettä käyttämättä. Yleisimpinä tässäkin olivat pään- ja nyrkinkokoiset kivet. Jokseenkin keskellä röykkiötä oli toisiinsa nojaten kaksi muita huomattavasti kookkaampaa pohjakiveä, jotka näyttivät tarkoitetun silmäkiviksi. Niiden korkeus pohjapinnasta oli n. 75 cm.

Vielä oli röykkiössä huomattavaa erityisen huoliteltu reunakiveys. Se oli muodostettu yleensä kookkaista matalahkoista kivistä, joiden sisäreuna oli usein aivan suora. Kun kivistä monet olivat pitkänomaisia ja asetetut reunan suuntaan, muodostui niiden sisäreunoista tasainen pystyseinäinen kaarre. Näin oli laita etenkin röykkiön itäreunassa. (Valokuva ei anna siitä oikeaa käsitystä).

Tutkittaessa röykkiö osoittautui tyhjäksi. Sieltä täältä tavattiin jokunen pieni luunsiru, löydettyäessä kostea ja tahmeana mureneva. Pohjamullassa oli myös pieniä hiilenpaloja m.m. "silmäkiven" 0.94/1.79 alla.

Tutkittujen Isonkyrön Napuen kylän Niemenmaan mäen röykkiöiden N:o 2 ja 3 punnitus 4/8 1937 rautatien kiintopisteeseen N:o 1112, jonka korkeus on 23,8224 m merenpinnasta.

N:o 3	Kp. = 1,21 - 0,95	1,60	
	0,65	1,33	N:o2 kp. = 1.07
	1,01	2,87	
	0,29	2,99	
	0,94	1,88	
	0,61	1,75	
	1,39	1,45	
	1,80	0,54	
	1,22	1,40	
	2,10	1,24	
	1,25	2,20	
	0,49	1,41	
	1,43	1,27	
	1,48	1,35	
	1,25	1,48	
	1,34	0,31	
	1,30	1,26	
	1,32	2,42	
	1,53	1,38	
	<u>2,38</u>	<u>0,84</u>	kp. n:o 1112
	+ 24,73	- 30,97	

Röykkiön N:o 3 kp:n korkeus merestä on $23,82 + 6,24 = 30,06$ m.

Röykkiön N:o 2 kp: on 1,33 m alempana, korkeus siis 28,63 m. Kun röykkiön pohja on n. 50 - 60 cm kp:ttä alempana; todellinen korkeus merestä on siis n. 28 m.

Dateeraavien löydösten puutteessa tutkittujen röykkiöiden ikää on vaikea tarkalleen määrätä. Röykkiöiden yleirakenne viittaa kuitenkin pronssikauteen: Ne olivat runsaskivisiä yleensä pienehköistä kivistä koottuja ja ilman maatäytettä. Röykkiö n:o 2 pienine paasiarkkuineen, jossa oli poltettua luuta ja vielä pronssiesinekin, sopii erinomaisesti nuoremmalle pronssikaudelle. Tätä ikämääräystä tukee myös suoritettu vaakitus. Röykkiön pohjan korkeus merestä oli n. 28 m. Paikka on siis noussut kuivaksi maaksi suunnilleen v:n 900 vaiheilla e. Kr. Maan noustua lisää 4 - 5 m Niemenmaan seutu oli menettämässä merellisen luonteensa eikä siis enää vastannut niitä vaatimuksia, joita pronssikaudemme asukkaat hautapaikalle asettivat. Tämä tapahtui juuri niihin aikoihin, jolloin pronssikaudemme tavallisesti lasketaan päättyneen. Tälläkin perusteella puheenaolevan röykkiön voi siis parhaiten olettaa olevan peräisin juuri nuoremmalta pronssikaudelta. Myöskään syrjäisen ja erityisen korkean sijaitsemispaikkansa puolesta se ei kernaasti sovellu ajoitettavaksi nuoremmaksi, ainakaan varsinaiselle rautakaudelle.

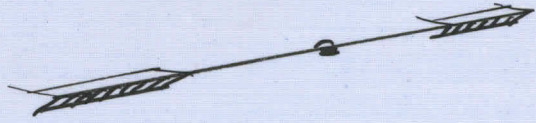
Myöskin toisen tutkituista röykkiöistä n:o 3:n voinee rakenteensa ja sijaitsemispaikkansa perusteella ajoittaa edellisen tavoin pronssikaudelle. Korkeamman asemansa vuoksi sen voisi arvella hieman n:o 2:ta vanhemmaksikin.

Tutkimuksen jälkeen molemmat röykkiöt kasattiin entiseen asuunsa.

Esko Saraamo

Tark. Toivo Vuorela.

Kartta n° 4
 Röykkiö n° 3

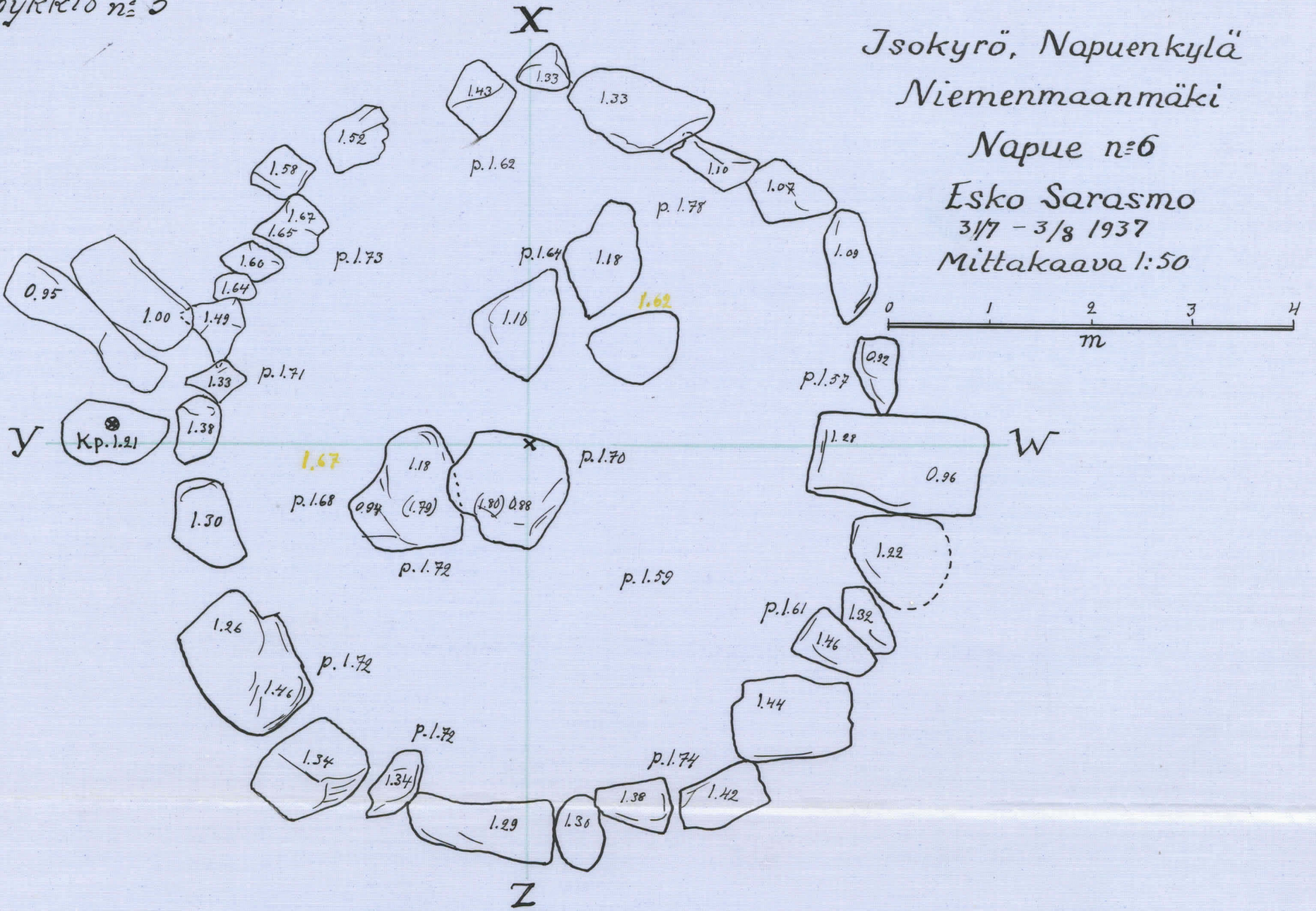
Jsokyrö, Napuenkylä
 Niemenmaanmäki

Napue n° 6

Esko Sarasmo

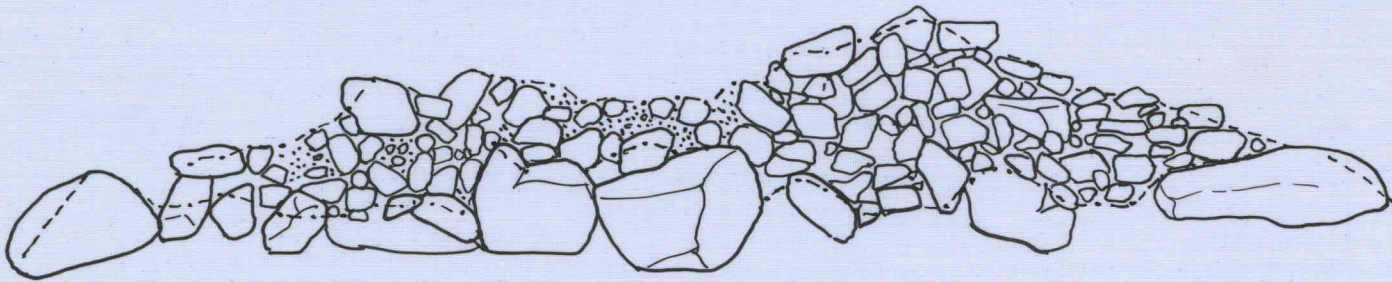
3/7 - 3/8 1937

Mittakaava 1:50

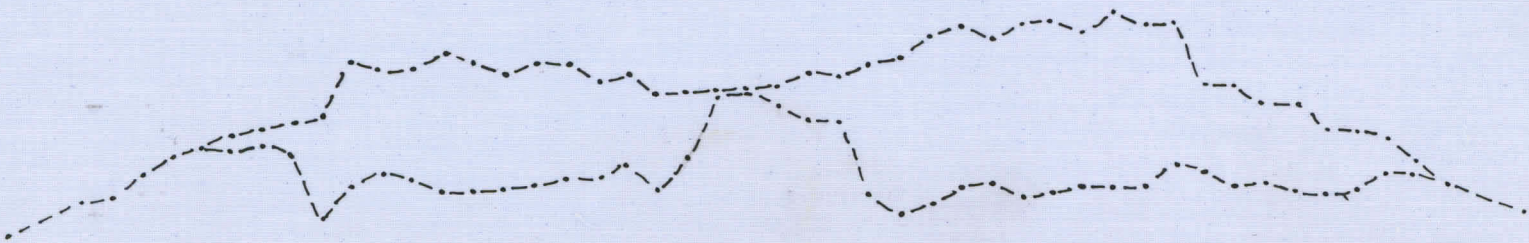
1.46 -
 1.08 -
 1.08 - 1.09
 1.00 - 1.13
 0.97 - 1.17
 0.85 - 1.20
 0.83 - 1.25
 0.75 - 1.48
 0.75 - 1.46
 0.67 - 1.47
 0.57 - 1.53
 0.50 - 1.83
 0.45 - 1.24
 0.32 - 1.48
 0.23 - 1.49
 0.31 - 1.57
 0.59 - 1.52
 0.46 - 1.37
 0.47 - 1.50
 0.66 - 1.41
 0.67 - 1.08
 0.79 - 1.09
 0.35 - 1.10
 0.79 - 1.05
 0.77 - 1.13
 0.77 - 1.33
 0.68 - 1.15
 0.64 - 1.24
 0.60 - 1.05
 0.60 - 1.57
 0.75 - 1.46
 0.66 - 1.47
 0.62 - 1.48
 0.90 - 1.32
 0.97 - 1.55
 1.07 - 1.52
 1.08 - 1.43
 1.15 - 1.40
 1.20 - 1.46
 1.48 - 1.49
 1.33 - 1.34
 1.24 -
 1.80 -

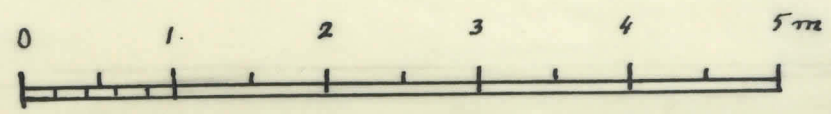
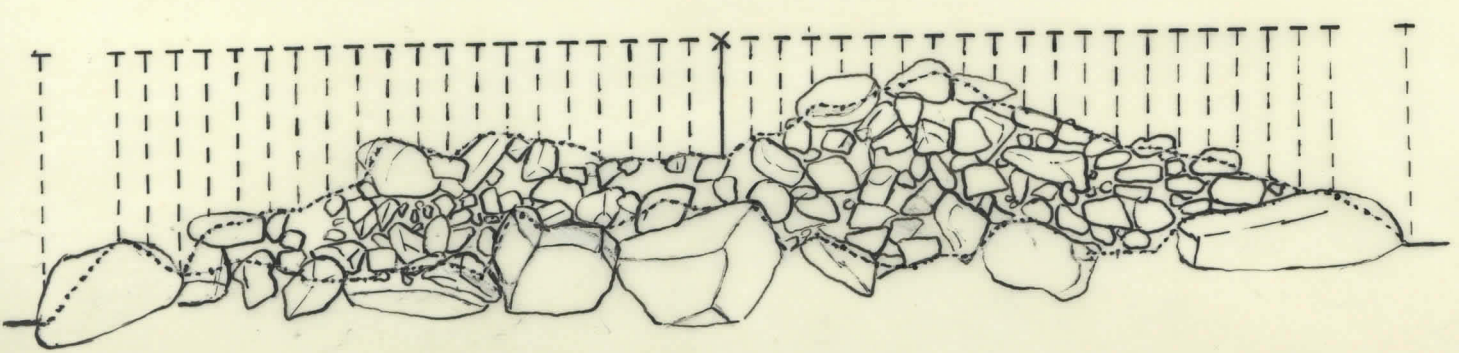
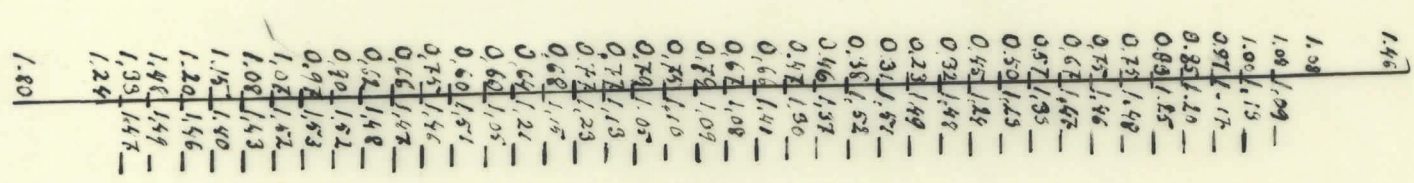
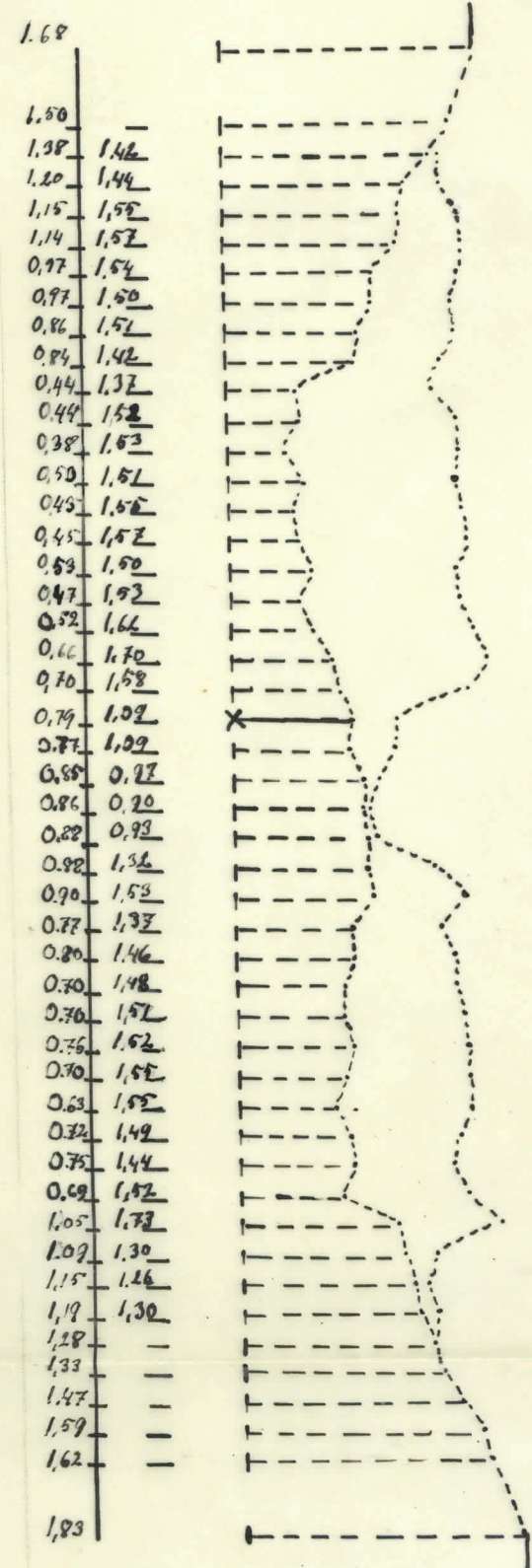
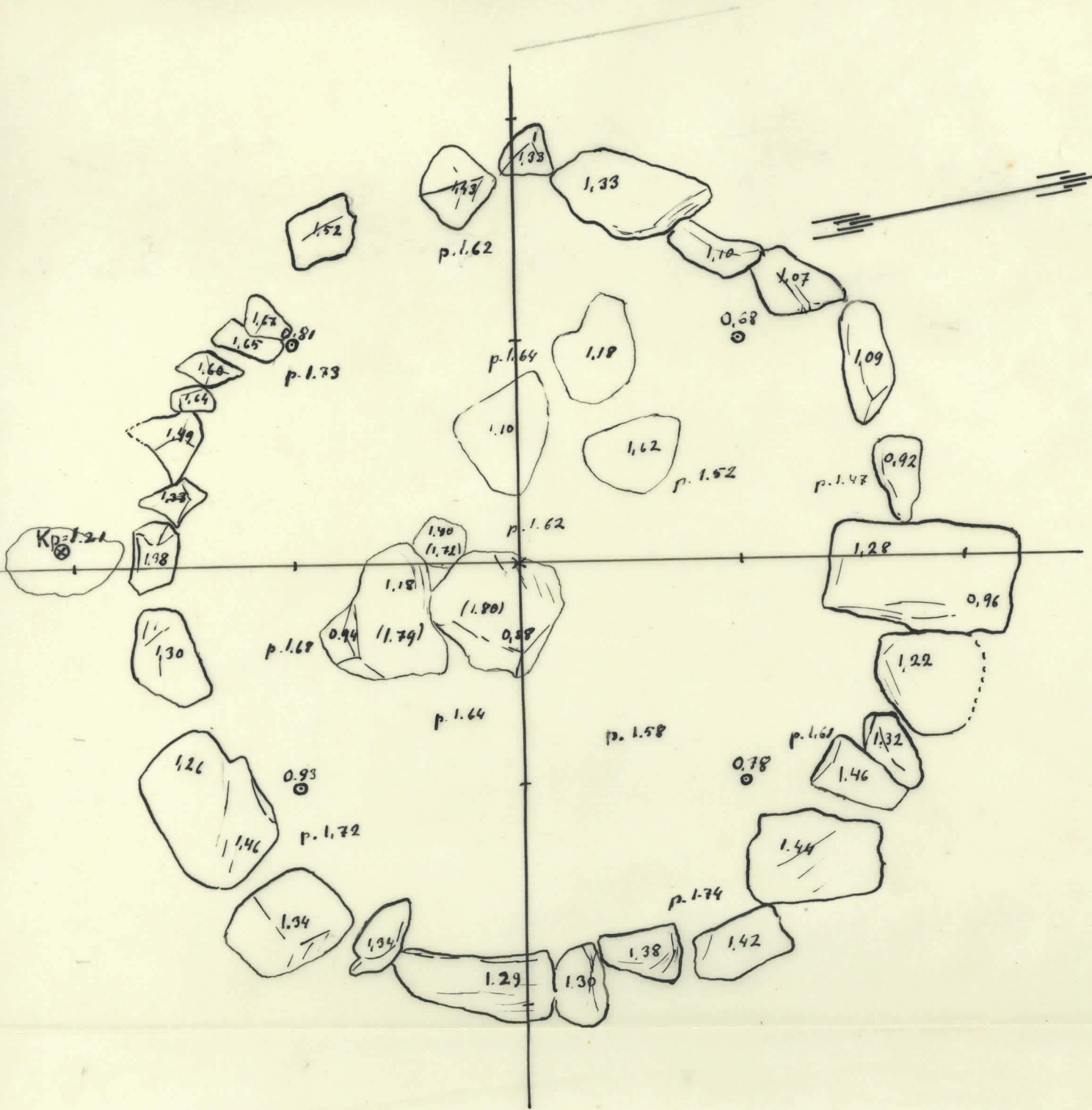
Y ————— X ————— W

1.68 -
 1.50 - 1.50
 1.38 - 1.42
 1.20 - 1.44
 1.15 - 1.55
 1.14 - 1.57
 0.97 - 1.34
 0.99 - 1.50
 0.86 - 1.51
 0.84 - 1.42
 0.44 - 1.37
 0.44 - 1.52
 0.58 - 1.53
 0.50 - 1.51
 0.43 - 1.55
 0.45 - 1.57
 0.53 - 1.57
 0.47 - 1.53
 0.52 - 1.62
 0.66 - 1.20
 0.70 - 1.58
 0.79 - 1.09
 0.77 - 1.09
 0.85 - 0.92
 0.86 - 0.90
 0.88 - 0.93
 0.88 - 1.32
 0.90 - 1.53
 0.79 - 1.37
 0.80 - 1.46
 0.70 - 1.49
 0.70 - 1.51
 0.76 - 1.52
 0.70 - 1.55
 0.63 - 1.55
 0.72 - 1.49
 0.75 - 1.44
 0.69 - 1.52
 1.05 - 1.73
 1.09 - 1.30
 1.15 - 1.26
 1.19 - 1.30
 1.28 -
 1.35 -
 1.47 -
 1.59 -
 1.62 -
 1.83 -

Z ————— X

Mittakaava 1:50

ISOKYRÖ NAPUE
 Niemenmaanmäki Røykkö No

Isokyrö, Napuenkylä

Niemenmaanmäki

Napue n° 6

Esko Sarasmo

28/7 - 31/7 1937

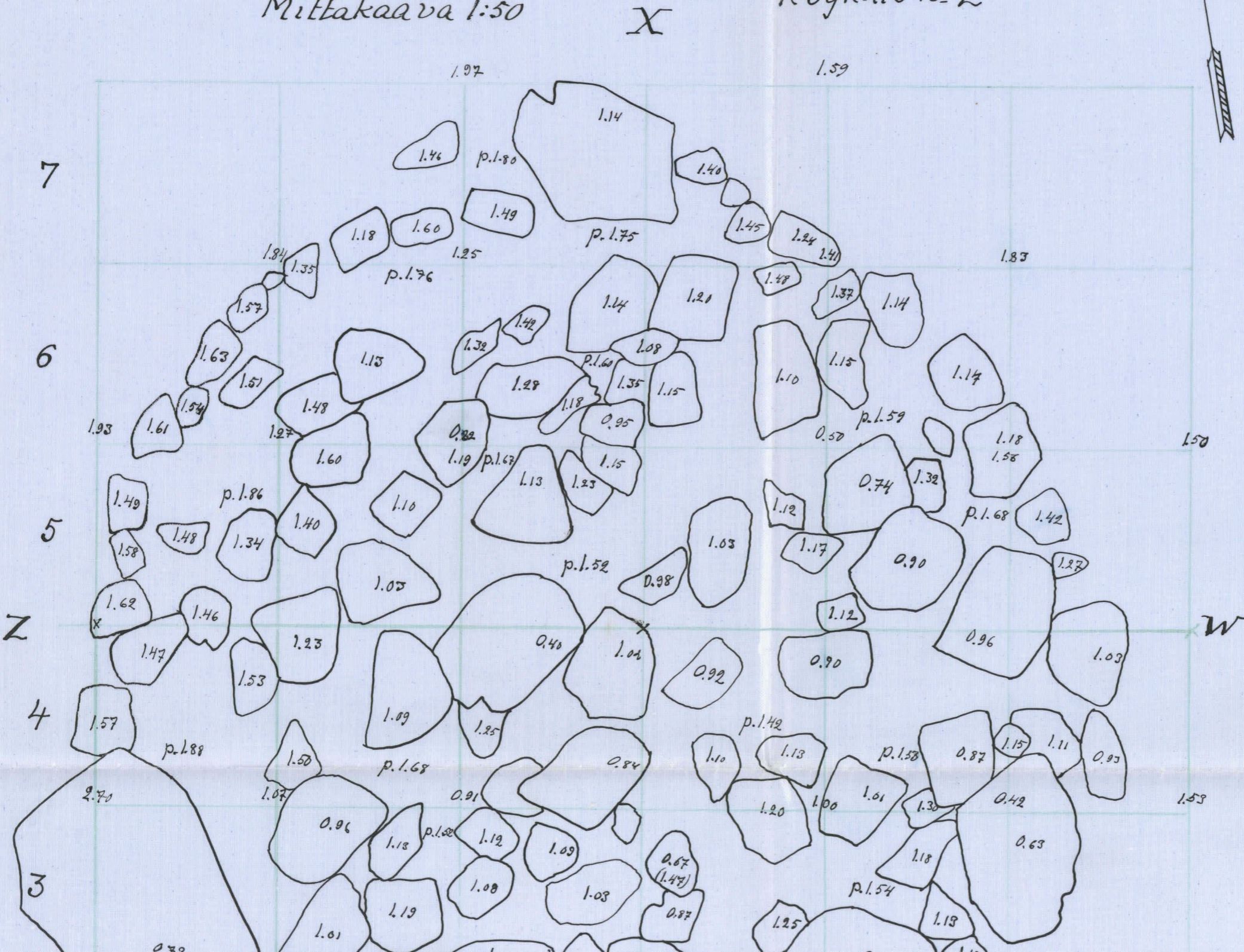
Mittakaava 1:50

Polttua luuta

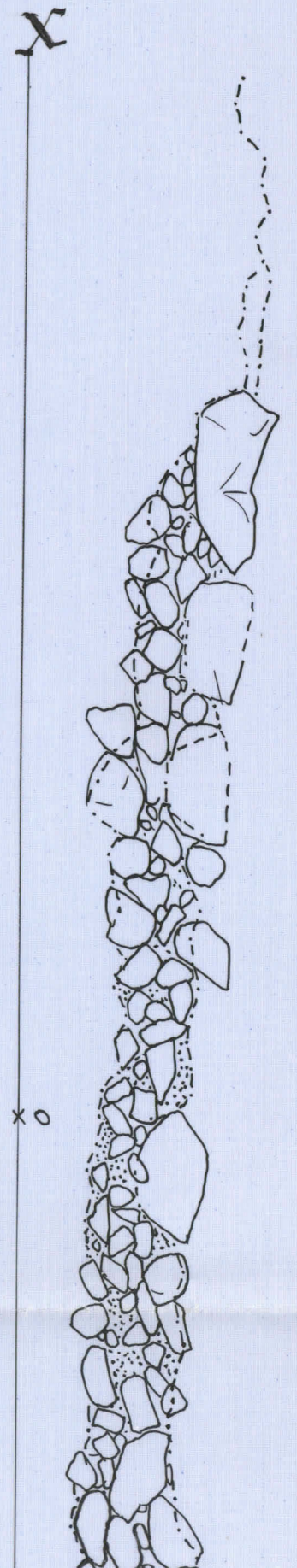
K.p. 1.07

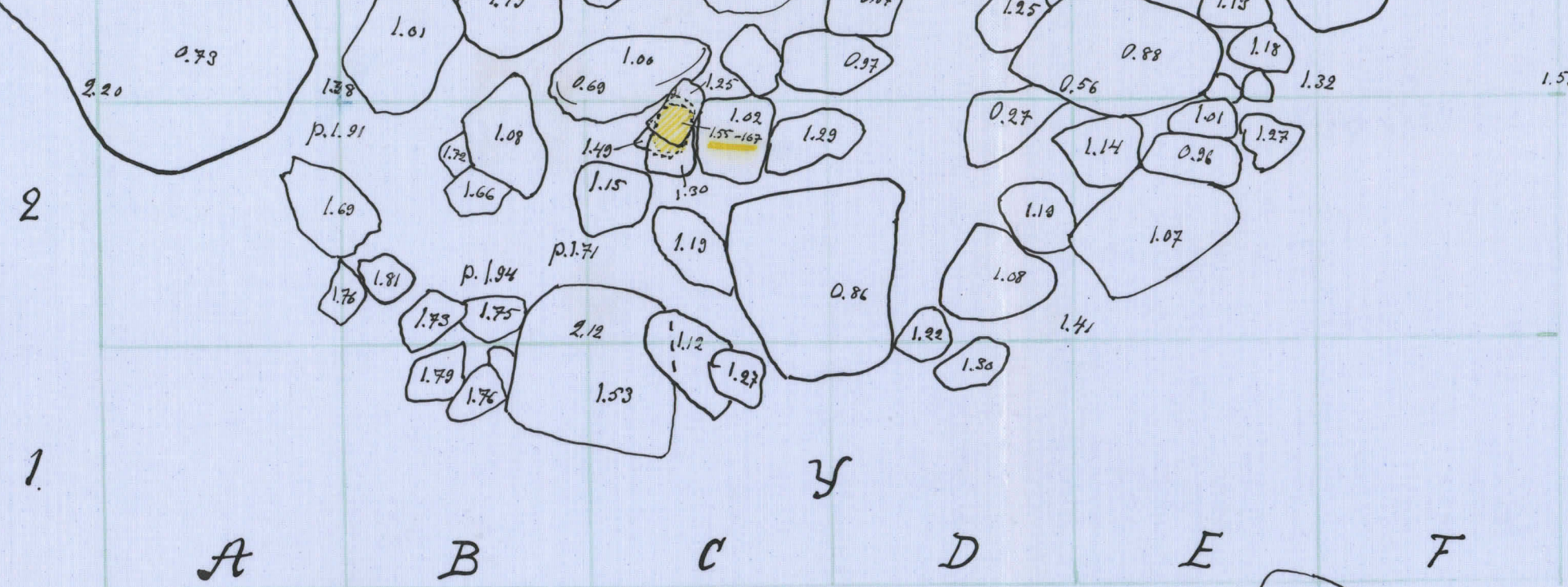
Kartta n° 3

Röykkiö n° 2

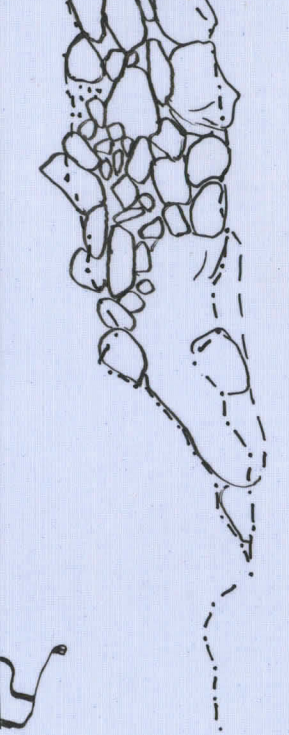

- 1.66 -
- 1.64 -
- 1.66 -
- 1.84 -
- 1.84 -
- 1.89 -
- 1.79 -
- 1.85 - 1.86
- 1.70 - 1.89
- 1.68 - 1.85
- 1.66 - 1.83
- 1.79 - 1.83
- 1.71 - 1.80
- 1.34 - 1.34
- 1.32 - 1.31
- 1.17 - 1.33
- 1.01 - 1.35
- 0.96 - 1.38
- 1.07 - 1.44
- 0.95 - 1.46
- 0.93 - 1.26
- 0.87 - 1.29
- 0.87 - 1.26
- 0.86 - 1.21
- 0.92 - 1.48
- 0.88 - 1.55
- 0.78 - 1.15
- 0.60 - 1.14
- 0.51 - 1.13
- 0.80 - 1.40
- 0.70 - 1.26
- 0.78 - 1.30
- 0.76 - 1.40
- 0.71 - 1.33
- 0.88 - 1.35
- 0.75 - 1.38
- 0.85 - 1.38
- 0.76 - 1.30
- 0.78 - 1.34
- 0.68 - 1.34
- 0.65 - 1.01
- 0.62 - 0.97
- 0.53 - 0.90
- 0.60 - 0.92
- 0.53 - 1.00
- 0.52 - 1.22
- 0.50 - 1.27
- 0.60 - 1.25
- 0.40 - 1.25
- 0.66 - 1.28
- 0.57 - 1.28
- 0.57 - 1.24
- 0.57 - 1.19
- 0.55 - 1.20
- 0.44 - 1.21
- 0.48 - 1.24
- 0.45 - 1.26
- 0.53 - 1.40

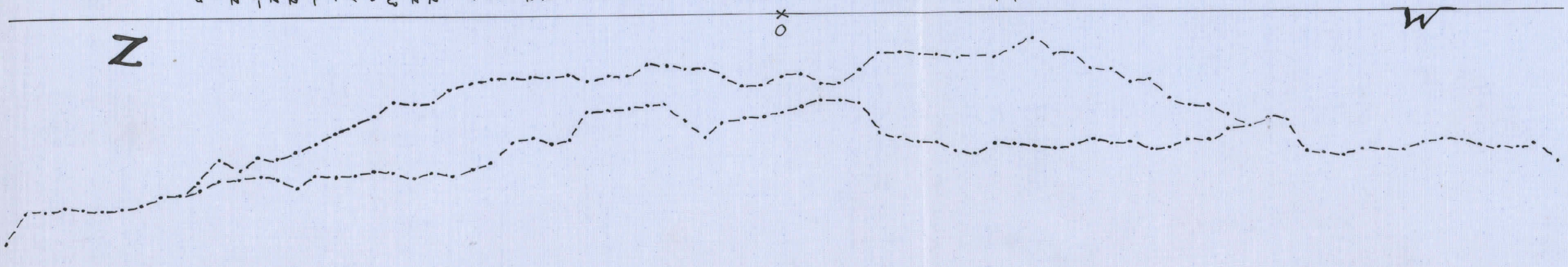

- 0.75 - 1.20
- 0.53 - 1.40
- 0.45 - 1.44
- 0.48 - 2.46
- 0.50 - 1.48
- 0.44 - 1.52
- 0.48 - 1.47
- 0.53 - 1.46
- 0.58 - 1.50
- 0.59 - 1.45
- 0.67 - 1.41
- 0.76 - 1.46
- 0.69 - 1.29
- 1.00 - 1.47
- 1.22 - 1.52
- 1.29 - 1.65
- 1.43 - 1.65
- 1.46 - 1.66
- 1.60 - 1.65
- 1.66 - 1.67
- 1.41 -
- 1.36 -
- 1.41 -
- 1.41 -
- 1.43 -

- 1.60 -
- 1.42 -
- 1.43 -
- 1.48 -
- 1.40 -
- 1.35 -
- 1.38 -
- 1.45 -
- 1.45 -
- 1.48 -
- 1.50 -
- 1.48 -
- 1.48 -
- 1.12 -
- 1.10 - 1.13
- 1.18 - 1.18
- 1.09 - 1.43
- 0.89 - 1.32
- 0.98 - 1.31
- 0.91 - 1.40
- 0.70 - 1.41
- 0.79 - 1.32
- 0.59 - 1.36
- 0.48 - 1.31
- 0.42 - 1.44
- 0.28 - 1.38
- 0.32 - 1.35
- 0.42 - 1.35
- 0.45 - 1.45
- 0.45 - 1.44
- 0.42 - 1.33
- 0.43 - 1.32
- 0.41 - 1.28
- 0.43 - 1.24
- 0.58 - 0.92
- 0.72 - 0.89
- 0.71 - 0.90
- 0.61 - 0.96
- 0.63 - 1.01
- 0.73 - 1.05
- 0.73 - 1.07
- 0.68 - 1.11
- 0.58 - 1.17
- 0.58 - 1.10
- 0.51 - 0.92
- 0.51 - 0.94
- 0.62 - 0.96
- 0.62 - 0.98
- 0.67 - 1.00
- 0.61 - 1.30
- 0.62 - 1.22
- 0.65 - 1.31
- 0.65 - 1.32
- 0.70 - 1.38
- 0.75 - 1.66
- 0.87 - 1.62
- 0.90 - 1.67
- 0.89 - 1.63
- 1.03 - 1.60
- 1.11 - 1.64
- 1.20 - 1.65
- 1.30 - 1.65
- 1.36 - 1.72
- 1.45 - 1.67
- 1.45 - 1.65
- 1.57 - 1.67
- 1.47 - 1.69
- 1.72 X 1.80
- 1.94 -
- 1.85 -
- 1.95 -
- 1.96 -
- 2.00 -
- 1.95 -
- 2.00 -
- 2.33 -

Isonkyrön Napuenkylän Niemenmaanmäellä maisteri T. Vuorelan johdolla v. 1937 tutkitun röykkiön n:o 2 luhistuneen paasiarkun oletettu alkuperäisasu.

Joskyro, Napuenkylä, Niemen:
maan maki

2 ↓ 3 ↓

levy 11370

G. Sarasmo

1. Niemenmaan maan
pohjoispää. Pöyk-
kiöt 2 ja 3 nuorten
osoittamassa koh-
dassa maan kor-
keimmalla koh-
dalla. Valok. 3/8-37
länsi-luoteesta.

2. Niemenmaan maan
pohjoispää, nuori osot-
taa tutkittujen rökki-
öiden kohdan. Valok.
idästä, rautatien ta-
kaa k.p. 000 1112:n luota.
4/8-37.

levy 11369

G. Sarasmo

levy 11371

G. Nuorela

3. Niemenmaan maan
röykkiö no 2 piestä,
puhdistuksen jä-
keen. Valok. etelästä
29/7-37.

Isokyrö, Napuenkylä, Neimenmaanmäki.

4. Pöykkiö n:o 2 puu-
tapuhdistuksen jä-
keen kaakosta.
28/7-37.

levy 11372

T. Vuorela

levy 11373

T. Vuorela

5. Pöykkiö n:o 2 puu-
puhdistuksen jä-
keen. Valok. 28/7-37
koivuisesta.

6. Pöykkiön n:o 2 poika-
kileikkaus, kartan
n:o 3 Z-W. 29/7-37
valok. kaakosta.

levy 11374

T. Sarasmo

Isokyrö, Napuen kylä, Nieminen
maanraäki.

levy 11382

G. Sarasmo

Pöykkiön n:o 3 pöykkileikkäys, kaatan n:o 4
y-w. Valok. idästä 3/8-37.

levy 11384

G. Sarasmo

Pöykkiön n:o 3 Järven kiveystä.
Valok. kaakosta 3/8-37.

Isokyro, Napuenkylä, Niemen-
maanmaki.

levy 11378

H. Sarasmo

Röykkiö no 3 pinta-
tapudistuksen
jälkeen. Valok.
WNW-suunnasta
31/7-37.

↓

Röykkiön no 3:n
eteläpuolella jyrk-
kä rinne. Nuolet
osoittavat miehen
röykkiön reunalla.
Valok. SSW-suun-
nasta 2/8-37.

levy 11379

H. Sarasmo

levy 11380

H. Sarasmo

Röykkiö no 3 pinta-
puhdistuksen jälkeen.
Valok. SW-suunnasta
31/7-37.

Tookyrö, Napuentylä, Niemenmaan
mäki.

levy 11375

T. Vuorela

Röykkiön no 1 idän puoleinen poikkileikkaus.
(Kartan no 3 O-W) Valok. etelästä 29/7-37.

levy 11377

H. Saranto

Röykkiön no 2:n tukistunut paasiarokke.
Valok. lännestä 29/7-37.